

УДК 338.434:631.173.2(477.42)

П. В. Пивовар,

аспірант, Житомирський національний агроекологічний університет

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ ПАРКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проаналізовано основні джерела та шляхи оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств. Визначено основні проблеми забезпечення сільськогосподарських товаровиробників технікою. Обґрунтовано та проаналізовано проблеми кредитних відносин в аграрному секторі Житомирської області.

Main sources and way of the machine and tractor park renovation of agricultural enterprise were analyzed. The problems of the ensuring the agricultural commodity producers by technology were shown. The problems of the credit relations in agrarian sector Zhitomir region were motivated and analyzed.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Серед вагомих факторів економічної стабільності та зростання ефективності сільськогосподарства основне місце належить ресурсному потенціалу галузі, зокрема енергетичній складовій основних засобів. Головним джерелом формування та відтворення машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств є стан фінансово-кредитного забезпечення. Проблема фінансово-кредитного забезпечення повинна бути першочерговою при реформування агропромислового комплексу України. Вирішення даної проблеми дозволить активізувати ефективну господарську діяльність малих, середніх сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблематика фінансово-кредитного забезпечення матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників широко освітлена в економічній літературі як вітчизняними авторами — Бланком І.О., Більським В.Г., Вакарінім С.І., Дем'яненко М.Я., Кісілем М.І., Мартенсом О.В., Прилипком С.І., Підлісецьким Г.М., Рогожим П.С., Савчуком В.П., Якимівим І.В., так і закордонними дослідниками — Волковим О.І., Ідрісовим О.Б., Колтинюком Б.А., Райзбергом Б.А., Фатхудиновим Р.А. та ін., незважаючи на значні здобутки науковців, багато питань, пов'язаних з фінансово-кредитним забезпеченням матеріально-технічної бази

сільськогосподарських товаровиробників, вимагають постійних, глибоких досліджень.

ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Об'єктом дослідження є вивчення процесів формування машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств Житомирської області.

У процесі дослідження використовувались такі методи: діалектичний (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків), абстрактно-логічний (при вивченні останніх наукових публікацій і досягнень практики за темою; при оцінці власних результатів на фоні вже відомих знань), статистичний (при аналізі статистичного матеріалу).

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нині в сучасних умовах більшість сільськогосподарських товаровиробників потерпають від нестачі коштів для інвестування в основні та оборотні засоби. Особливо гостро перед ними стоїть проблема пошуку джерел інвестування у формування та відтворення машинно-тракторних парків, які знаходяться в незадовільному стані. Фінансово-кредитне забезпечення є основним джерелом відтворення основних виробничих фондів сільськогосподарських підприємств, адже галузь аграрного сектора має ряд особливостей порівняно з іншими галузями економіки України. Основною особливістю більшості сучасних сільськогосподарських товаровиробників є збитковість та

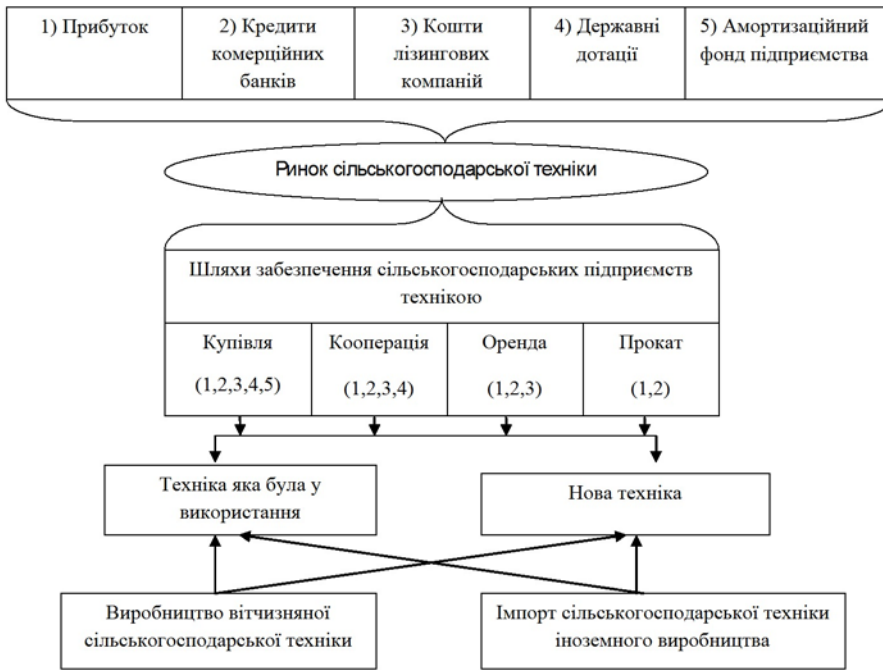

Рис. 1. Фінансово-кредитні джерела та шляхи забезпечення сільськогосподарських підприємств технікою

відсутність коштів, які могли б забезпечити розширене відтворення основного капіталу. А комерційні банки, які є основними донорами фінансово-кредитного забезпечення, не можуть направляти кредитні ресурси туди, де не отримують високий дохід.

Хоча сучасний ринок сільськогосподарської техніки знаходиться на стадії становлення, йому притаманні всі ознаки розвинутого ринку, такі як:

- пріоритет покупців (ринок пристосовується до покупців);
- конкурентний характер (присутність багатьох гравців на ринку);
- нормативно-законодавче забезпечення

жемо спостерігати тенденцію до поступового зменшення кількості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Дана тенденція пов'язана, перш за все, з високою вартістю технічних засобів, недостатнім фінансування державної програми часткової компенсації вартості сільськогосподарської складної техніки, високою вартістю кредитних ресурсів та їх відсутністю на фінансовому ринку. Як бачимо з наведеної таблиці, фінансовий лізинг не виконує покладену на нього функцію — прискорити відтворення МТП сільськогосподарських товаровиробників та полегшити фінансове навантаження на них.

Процес фінансування придбання сільськогосподарського обладнання завжди був однією з головних проблем незалежної України. Основним дестабілізуючим чинником у даній ситуації можна назвати відсутність аграрного банку, зацікавленого допомагати аграріям в придбанні як технічних засобів, так і інших

Таблиця 1. Фінансово-кредитні джерела забезпечення сільськогосподарських товаровиробників Житомирської області технікою вітчизняного виробництва

Рік	Од. виміру	Власні кошти	У % до всього	Кредити	У % до всього	Часткова компенсація	У % до всього	Фінансовий лізинг	У % до всього	Всього
2007	од.	148	51	24	8	118	41	144	50	290
	тис.грн.	19996	46	9838	23	13255	31	11461	27	43089
2008	од.	388	78	32	6	79	16	10	2	499
	тис.грн.	83214	71	22573	19	11911	10	1621	1	117698
2009	од.	219	94	10	4	0	0	4	2	233
	тис.грн.	63450	94	3652	5	0	0	325	0	67427
2010	од.	145	87	15	9	0	0	6	4	166
	тис.грн.	11925	52	10688	47	0	0	472	2	22984
2011*	од.	88	99	1	1	0	0	0	0	89
	тис.грн.	43443	98	968	2	0	0	0	0	44413

* інформація за січень-серпень 2011 року.
Джерело: власні дослідження.

необхідних товарів для сільськогосподарського товаровиробництва, за рахунок надання довгострокових кредитів як елемент державного фінансування. Другим суттєвим моментом можна вважати нездатність вітчизняних джерел фінансування задовольнити попит аграріїв. Сильні українські сільськогосподарські товаровиробники практично повністю полягались на іноземне фінансування великих проектів з участю іноземних експортерів (табл. 2).

З табл. 2 видно, що сільськогосподарські товаровиробники за період з 2007 по 2011 рр. переважно купували нову техніку іноземного виробництва. Також спостерігається поступове збільшення кількості придбаної нової техніки іноземного виробництва, тоді як загальна кількість техніки, що була у використанні, та її вартість поступово зменшується. Основною причиною збільшення різниці загальної кількості та вартості між новою та технікою, що була у використанні, полягає у відсутності розвинутого вторинного ринку сільськогосподарської техніки та обмеженості кредитних ресурсів на вторинну техніку.

На сьогодні в аграрному секторі економіки склалась така ситуація, що машинно-тракторний парк сільськогосподарських підприємств майже на 70 % застарів і так чи інакше необхідно його обновляти, щоб досягти планів відносно валового збору врожаю зернових в об'ємі 80 млн тонн [4] сучасна вітчизняна галузь машинобудування покриває не більше 20 % існуючого платіжоздатного попиту на сучасну техніку в Україні. І це не дивлячись на те, що виробництво тракторів у 2010 році збільшилось по відношенні з попереднім роком на

Таблиця 2. Фінансово-кредитні джерела забезпечення сільськогосподарських товаровиробників Житомирської області технікою іноземного виробництва

Рік	Од. виміру	Нова техніка				Техніка яка була у використанні				Всього
		кредит	власні кошти	всього	у % до загального	кредит	власні кошти	всього	у % до загального	
2007	од.	17	41	58	85	0	10	10	15	68
	тис.грн.	8221,7	12551	20772,6	94	0	1242	1242	6	22014,6
2008	од.	20	58	78	98	0	2	2	3	80
	тис.грн.	19324	15351	34675	100	0	115	115	0	34790
2009	од.	3	67	70	70	1	29	30	30	100
	тис.грн.	2649	38926	41575	76	500	12385	12885	24	54460
2010	од.	0	129	129	84	0	24	24	16	153
	тис.грн.	0	62247	62247	87	0	9703	9703	13	71949
2011*	од.	2	113	115	87	0	17	17	13	132
	тис.грн.	253	62714	62967	94	0	3774	3774	6	66741

* інформація за січень-серпень 2011 року.
Джерело: власні дослідження.

330 % (з 1445 до 4777 одиниць), а виробництво зернозбиральних комбайнів збільшилось за той же період на 173 % (з 56 до 97 одиниць) [3]. І, як результат, на українському ринку сільськогосподарської техніки ключовими гравцями стали іноземні виробники, лідерами серед яких являються такі бренди, як JohnDeere, Case, NewHolland, AGCO (Fendt, Challenger). Виробники із країн СНГ, такі як "Ростсельмаш", "Гомсельмаш" та МТЗ, також займають значну долю в місцевому ринку, особливо на ринку тракторів "МТЗ/Беларус", але доля ринку даних тракторів поступово падає, оскільки росте попит на високопродуктивну на надійну брендові техніку. До основних плюсів іноземної техніки можна віднести такі: широка продуктова лінійка, післяпродажне обслуговування, компетентна та надійна дилерська мережа, безпе-

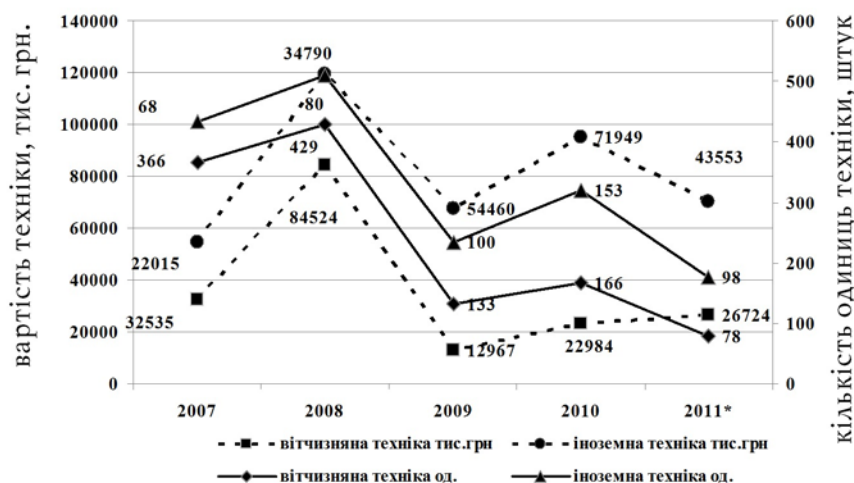

Рис 2. Кількість та вартість вітчизняної та іноземної техніки, яку купували сільськогосподарські підприємства Житомирської області

*інформація за січень-серпень 2011 року.
Джерело: власні дослідження.

Таблиця 3. Кредитування сільськогосподарських підприємств Житомирської області в 2007–2011 рр., млн грн.

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.*
Кредити, надані комерційними банками всього в економіку області	3608	5641	4674	3988	4368
Кредити, надані комерційними банками в сільське господарство області	98	134	87	80	123
- в національній валюті	92	116	70	65	109
до 1 року	44	48	28	31	61
від 1 року до 5 років	45	65	37	32	45
більше 5 років	2	3	5	2	4
- в іноземній валюті	6	18	17	15	14
до 1 року	0	5	5	5	-
від 1 року до 5 років	6	13	12	10	14
більше 5 років	-	-	-	-	-
Відсоток по кредиту	18	24	27	25	17
- в національній валюті %		21,7	23,9	19,1	17,5
до 1 року		22,8	23,4	18,2	15,9
від 1 року до 5 років		21,6	24,2	22,2	19
більше 5 років		22,3		18	21,5
- в іноземній валюті %		13,1	22,4	15,6	10
до 1 року		13,1	22,4	15,6	9,2
від 1 року до 5 років		13,1	13		13,1
більше 5 років		13			
Кредити, надані комерційними банками на оновлення машинно-тракторних парків сільських підприємств	18,1	41,9	6,8	10,7	-
Частка кредитів, наданих комерційними банками на оновлення машинно-тракторних парків сільських підприємств, від загального обсягу кредитів у сільське господарство	18,5	31,3	7,8	13,4	

*Інформація за січень-вересень 2011 року.
Джерело: [6, 8].

ребійна поставка запасних частин. Тоді як до основних плюсів вітчизняної техніки відносяться: популярність на місцевих ринках, доступність запасних частин, строки поставки запчастин та техніки, а також ціна на них та ймовірність державної підтримки. Все це спричинило наступну динаміку — рис. 2.

З наведеного графіка спостерігається поступове збільшення кількості техніки іноземного виробництва та її вартості, яку купували сільськогосподарські товаровиробники Житомирської області, тоді як кількість придбаної техніки вітчизняного виробництва катастрофічно падає. Це вказує на зменшення довіри аграріїв до техніки вітчизняного виробництва, у зв'язку з низькою надійністю та збільшенням її вартості.

За підрахунками фахівців, використання вітчизняної техніки дає змогу знизити собівартість продукції. Так, у разі використання українських сільськогосподарських машин для вирощування цукрових буряків собівартість 1 т цукру дорівнює 273 дол. США, а з використанням іноземних машин та обладнання — 350 дол. США, у виробництві пшениці собівартість становить відповідно 106 і 151 дол. США [2]. Проте, через високу вартість та низьку купів-

ельну спроможність більшості українських аграріїв вітчизняна техніка представлена на полях Житомирської області сьогодні в дуже незначних обсягах, тоді як аграрні компанії зі значним фінансовим потенціалом купують техніку іноземного виробництва, адже продуктивність її на порядок вища.

Однією з основних проблем купівлі матеріально-технічних ресурсів, на яку часто скаржаться сільськогосподарські товаровиробники, є диспаритет цін, внаслідок чого платоспроможність аграріїв перебуває на низькому рівні. Так, ціни на сільськогосподарські матеріально-технічні ресурси і по-

слуги, які споживають аграрії, у шість разів вищі за ціни на сільськогосподарську продукцію. За такої ситуації майже всі види сільськогосподарської продукції (крім зерна та насіння соняшнику) перебувають на межі збитковості.

Варто зазначити, що диспаритет цін наявний і в економіці розвинених країн, однак там він перебуває під контролем держави, яка в разі потреби вживає заходів щодо його зменшення. За кордоном диспаритет цін здебільшого пов'язаний з високими вимогами до техніки (її універсальності, надійності, економічності, енергозбереження тощо), тому невеликі європейські фермери створюють виробничі кооперативи. Важливим є те, що фермери розвинених країн у вирішенні питання забезпечення своїх господарств технікою, виходячи з економічних розрахунків, порівнюють доцільність купівлі нової техніки, придбання не нової техніки на вторинному ринку, залучення тракторів та комбайнів шляхом оренди або ж користуються послугами машинно-прокатних станцій. За кордоном на вторинному ринку сільськогосподарської техніки можна придбати зі значними ціновими знижками техніку, яка була у вжитку менше п'яти років. В Україні ж на вторинному ринку ціни істотно нижчі лише на ста-

ру, майже повністю спрацьовану, техніку [1].

Протягом 2000—2003 рр. в Україні надавалося тільки короткострокове кредитування виробничих витрат, пов'язаних із закупівлею пально-мастильних матеріалів, кормів, ветеринарних препаратів, запасних частин для ремонту техніки та обладнання, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, насіння, молодняку сільськогосподарських тварин, птиці, яєць для інкубації, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрошувальної техніки та обладнання, енергоносіїв, а також здійснення платежів фінансового лізингу і страхових платежів. Термін кредиту становив 1 рік. Розмір процентної ставки, який компенсувала держава сільськогосподарським підприємствам за пільговими кредитами в Україні, встановлюється кожного року на підставі рішення Кабінету Міністрів України. З 2004 року в Україні були запроваджені довгострокові пільгові кредити, які надавалися на кредитування витрат, пов'язаних із придбанням основних засобів сільськогосподарського призначення, в тому числі сільськогосподарської та зрошувальної техніки, а рівень компенсації становив 12—14 % у національній валюті та 8—9 % в іноземній.

Криза 2008 року негативно відобразилась на фінансовому стані всієї економіки, але підприємства аграрного сектора найшвидше стали виходити з кризового стану. Як видно з табл. 3, відсоткова ставка за кредитні ресурси протягом досліджуваного періоду залишалась досить високою як для економіки України, так і порівняно з середньою відсотковою ставкою на кредити для сільського господарства на 18—20 відсоткових пунктів. Також спостерігається незначна частка довгострокових кредитів та досить висока їх вартість. Сільськогосподарські товаровиробники переважно брали кредити в національній валюті, хоча вартість кредиту в іноземній валюті є набагато меншою, це пояснюється валютними коливаннями на фінансовому ринку України.

Як видно з табл. 3, протягом досліджувано-

Таблиця 4. Умови надання кредитів банками для сільськогосподарських товаровиробників

Банк	Ставка	Деталі	Застава
Райффайзен Банк Аваль	18 – 18,5 %	Для підприємств з річним оборотом до 5 млн євро.	Нерухомість, техніка, обладнання.
Ощадбанк	21,5 %	Існують програми по кредитуванню проведення польових робіт, придбання мінеральних добрив та ін.. Також існують програми по кредитуванні аграріїв на придбання сільськогосподарської техніки із власною часткою не менше 20 %.	Обладнання, техніка, транспортні засоби, нерухомість.
Укрексімбанк	18,3 – 23 %	Ставка визначається індивідуально і залежить від фінансової стійкості позичальника.	Обладнання, техніка, транспортні засоби, нерухомість.
Прокредитбанк	21 – 23 %	Сума кредиту до 4 млн доларів.	Обладнання, техніка, транспортні засоби, нерухомість, ВРХ, поручительство.
Киевская Русь	20 – 22 %	Сума кредиту до 2 млн грн.	Нерухомість, техніка, транспорт, майбутній врожай.
Индекс-Банк	19 – 21 %	Комісія – 1 % від суми кредиту.	Обладнання, техніка, транспортні засоби, нерухомість, ВРХ, зерно, майбутній врожай, поручительство.

Джерело [3].

го періоду досить мала частка кредитних ресурсів сільськогосподарських підприємств Житомирської області була направлена на оновлення машинно-тракторних парків. Це свідчить, що основна частина позичкових коштів була направлена на фінансування оборотного капіталу. На нашу думку, це негативна тенденція, яка характеризує стратегію виживання аграрних підприємств.

На заваді розвитку банківського кредитування аграрного сектора стала фінансова криза, яка розпочалася у 2008 р. В цих умовах відбулося подорожчання банківських кредитів (процентні ставки за кредитами зросли з 18 до 27 %), більш жорсткими стали умови до кредитоспроможності позичальників, до застави, а також зменшилися пропозиції щодо кредитних продуктів, особливо довгострокового характеру, через проблеми ліквідності в банках. Як наслідок, різке падіння обсягів залучених кредитів підприємствами аграрного сектора економіки з 110 млн грн. до 22,3 млн грн. (майже в п'ять разів). Також такому скороченню сприяло зменшення виплат із бюджету на фінансову підтримку підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткото довгострокових кредитів. Так, у бюджеті України на 2008 рік на виплату часткової компенсації було передбачено 1650 млн грн., а в 2009 році — тільки 300 млн. Протягом 2000—2010 років їх питома вага в структурі кредитів, наданих підприємствам АПК, коливалась у межах від 38 до 81 %.

На сьогодні комерційні банки висувають

перед аграріями досить жорсткі умови, щодо надання кредитів — табл. 4. Малі та середні сільськогосподарські підприємства не мають доступу до кредитних ресурсів, адже не в змозі забезпечити вимоги щодо застави, на відмінну від великих агроформувань, які мають значну матеріальну базу та можуть задіяти такі фінансові механізми, як випуск акцій, поручительство.

Ситуація щодо кредитування підприємств аграрного сектора певним чином покращилася в 2010 році — обсяги кредитування зросли на 34,5 %, але все одно не досягли обсягів 2008 року. Попри підвищення обсягів кредитування в 2010—2011 роках відсоткові ставки залишалися високими. Так, у 2009 році процентні ставки коливалися у межах 16—39 %, в 2010 — 15—36 %. Позитивні зрушення у цьому напрямі відбулися цього року (2011) — діапазон їх коливання становив 9,5—25 % (в середньому 19 %, [8]). Виходячи з того, що середній розмір компенсації становить 15,5 %, то кредити аграріям нинішнього року обійдуться під 3,5 % річних, що є позитивним наслідком низької рентабельності аграрного сектора. Але слід зазначити, що доступ до пільгових кредитів в Україні, як правило, мають крупні аграрні підприємства. Внаслідок того, що комерційні банки не хочуть мати справу з наданням мікрокредитів, малі та середні агропідприємства залишаються без доступу до механізмів державної підтримки.

Основними лідерами на ринку кредитування підприємств АПК в Житомирській області є ВАТ "Райффайзен Банк Аваль", ТОВ КБ "Фінансова ініціатива", ВАТ "Державний експортно-імпорتنний банк" (Укрексімбанк), ЗАТ АКБ "Промислово-інвестиційний банк" (Промінвестбанк), ВАТ "Державний ощадний банк України" (Ощадбанк).

Поряд з високою ціною кредитних ресурсів важливим чинником, що стримує розвиток кредитування, є неможливість використання землі як об'єкта застави. Крім того, через обмеженість інформації про стан сільськогосподарських підприємств, неврахування банками специфіки аграрного виробництва (зокрема, фактора сезонності) перевага надається короткостроковим кредитам, які приносять швидкий економічний результат [7].

На сьогоднішній день практично всі кошти сільськогосподарських підприємств, а саме: амортизаційні відрахування, прибуток тощо, — які мали б вкладатися в техніку та обладнання використовуються на фінансування оборотного капіталу, у тому числі на купівлю насіння, пально-мастильних матеріалів, мінеральних

добрив, сплату процентів в банк тощо. При цьому змінюються принципи відтворювального процесу сільськогосподарських підприємств, тобто фінансування оборотних коштів здійснюється за рахунок капітальних інвестицій. Внаслідок цього відбувається вимивання капіталу з сільськогосподарських підприємств.

У зв'язку зі зменшенням кількісного складу машинно-тракторного парку у сільськогосподарських підприємств Житомирської області та України в цілому зменшуються можливості власних традиційних джерел оновлення та поповнення машинно-технологічного парку, зокрема амортизаційного фонду. Потрібно вводити в дію нетрадиційні джерела, такі як лізинг та механізми державної підтримки. Проте слід відмітити, що лізингові операції в аграрному секторі економіки нашої держави не користуються особливою популярністю, що суперечить загальносвітовій практиці. Обсяги інвестицій по лізингових схемах у розвинених країнах становлять до 30 % від обсягу загальних інвестицій.

Функціонування в аграрному секторі лізингових компаній, які в повному обсязі користуються коштами державного бюджету, стало неефективним. Потужна монопольна позиція цих компаній, зокрема НАК "Укראгролізинг" на ринку лізингових послуг не давала можливості розвиватися приватним лізинговим компаніям, вносила викривлення в лізингові схеми та дискредитувала лізинг як такий [5]. Діяльність лізингових компаній, які фінансуються з державного бюджету, не сприяє розвитку конкуренції та цивілізованого ринку лізингових послуг в Україні. Функціонування державних лізингових компаній полегшення в процесах придбання сільгосптехніки для сільськогосподарських виробників не приносить, але чималий "приватний" зиск від цих операцій мають державні лізингові компанії та виробники сільськогосподарської техніки.

Більшість аграрних підприємств у сучасних умовах не розраховують на державну допомогу, хоча вони її дуже потребують. Європейський досвід ведення сільського господарства показує, що ефективність сільськогосподарського товаровиробництва прямо залежить від дотаційної політики держави. Але дана система дуже чутлива на стан фінансової системи держави. Українські аграрії на сьогодні можуть розраховувати тільки на власні сили, адже державні програми є непостійними та вибірковими. Для прикладу державна допомога у вигляді часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки у розмірі 30 % розпочала діяти у 2005 р. Але з 2009 року ви-

датки в бюджеті України на дану програму перестали фінансуватись.

На нашу думку, державна допомога щодо оновлення машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств повинна бути направлена на підприємства, які дійсно потребують даної допомоги. Потрібно відсіяти підприємства, які є фінансово стійкими, та підприємства, які неефективно використовують державну допомогу та власні ресурси. Якщо не звертати увагу на даний аспект, то в найближчому майбутньому в аграрному бізнесі залишаться тільки великі агроформування, такі як агрохолдинги. А це може призвести до монополізації регіональних ринків сільськогосподарської продукції, які є одним з основних елементів національної безпеки України.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. З проведених досліджень ми дійшли висновків, що практично всі позичкові та власні кошти, а саме: амортизаційні відрахування, прибуток тощо, які б мали інвестуватися в техніку та обладнання, в сільськогосподарських підприємствах використовуються на фінансування оборотного капіталу, зокрема на купівлю пально-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, насіння тощо.

2. Серед низки негативних фінансово-кредитних факторів, які спричинили негативну ситуацію на ринку сільськогосподарської техніки, можна виділити наступні:

— високі кредитні ставки;

— відсутність механізму довгострокового кредитування;

— неврегульованість процесів використання кредитних ресурсів іноземних кредитних установ, які мають нижчий рівень кредитних ставок;

— відсутність аграрного банку.

3. Вибір асортименту сільськогосподарської техніки, яка виробляється на більшості вітчизняних заводів і реалізується, зокрема, на умовах фінансового лізингу, відбувається на суб'єктивній основі. В розвинутих країнах цей вибір зумовлений ринковим попитом, тоді як в Україні більшість асортименту визначає "Міжвідомча експертна рада з питань визначення пріоритетів у виробництві нової техніки та обладнання для сільськогосподарських товаровиробників".

4. У сучасних умовах господарювання державної підтримки потребують ті підприємства, які займаються саме виробництвом сільськогосподарської продукції, тобто сировини (зерно, насіння соняшнику, цукровий буряк), і період обороту капіталу в яких наближається до 1 року. На нашу думку, пріоритетними суб'єк-

тами державної підтримки оновлення машинно-тракторних парків слід вважати такі господарства, які займаються виробництвом саме рослинницької продукції, адже дана галузь є найбільш енергомісткою.

Виходячи з вищенаведеного, на короткострокову перспективу в сфері оновлення машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств доцільно запропонувати наступне.

1. Стимулювати банківську систему до збільшення терміну кредитування та зменшення ставки кредиту.

2. Стимулювати розвиток лізингових відносин в аграрному секторі економіки, шляхом вводу на ринок сільськогосподарської техніки незалежних гравців.

3. Залучати міжнародні лізингові компанії на ринок сільськогосподарської техніки України, удосконалюючи законодавчі та підзаконні акти, які регулюють міжнародний лізинг.

4. Поставити остаточну крапку щодо врегулювання майнових та земельних відносин в аграрному секторі економіки, у тому числі скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Література:

1. Плаксін О.А. Матеріально-технічне забезпечення підприємств АПК в сучасних умовах/ О.А. Плаксін // Економіка АПК. — 2004. — № 8 — С. 63—68.

2. Роїк М. Бурякозбиральна техніка і національна незалежність/ М. Роїк, А. Мазуренко, А. Маланчин // Пропозиція. — 2000. — № 7. — С. 88—90.

3. Ступак М.М. Сучасний технічний потенціал АПК/ М.М. Ступак // Інвест газета. — 2011. — № 10/3. — С. 76—82.

4. Нац. проект Міністерства аграрної політики "Зерно України" від 30.10.2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: economics.unian.net/ukr/detail/75299

5. Проект "Реформи в галузі сільського господарства, вдосконалення законодавчо-нормативної бази" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.agrichamber.org.ua/markets.pdf

6. Статистичний бюлетень Нац. банку України за 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua/doccatalog/document

7. Олійник О. Аналіз ринку кредитних послуг [Електронний ресурс]/ О. Олійник. — Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/628.html?ed=48>

Стаття надійшла до редакції 29.02.2012 р.